

ТВРЂАВА ИСТИНЕ

Осам страсти

Устројство људске душе у односу на страст (греховну навику*)

	Поступање по страсти	Супротстављање страсти	Искорењивање страсти
Снага деловања страсти	Зло је постало навика; такође, једне страсти замењују се другима.	Борба са страшћу.	Пут није само супротстављање, него победа: искорењивање страсти, очишћење душе за нешто друго - за благодат, и њено стицање.
Однос према страсти	Робовање страсти. Онај ко, док га непријатељ погађа стрелама, узима те стреле и својим рукама их забада у сопствено срце.	Онај ко не поступа по страсти и не одсеца је, него је, борећи се, као заобилази, али је ипак има у себи. Они који настоје да зауставе страст, али по наговору друге страсти. Такав је сличан човеку кога непријатељ засипа стрелама, али који је одевен у оклоп и зато не задобија ране.	Да би се страст искоренила, није довољно само не чинити зло, него треба чинити и добро. Такав човек, док га непријатељ засипа стрелама, ломи их или их враћа у срца непријатеља.

* По преподобном ави Доротеју („Душекорисне поуке“).

Шема развоја греха*

Прилог (помисао)	Спајање (пажња)	Саглашавање (наслађивање)	Заробљавање (жеља)	Одлука	Дело (извршење)
Рађање представе у уму	Обраћање пажње на представу (ум)	Пристајање срца (осећања)	Пристајање воље	Одлука да се помисао оствари	Прилог је спроведен у дело
Није грех	Почетак греха (ум је требало да одагна греховну помисао). У изузетним случајевима (код подвижника) може имати облик безгрешног разговора са помишљу ради ослобађања од ње.	Развијање греха	Развијање греха	Развијање греха	Извршење
Пример: Јавља се мисао да је касно и да више нема снаге за молитву.	Слагање са тим да се ништа страшно неће догодити ако се само једном пропусти молитва.	Ишчекивање слатког сна.	Жеља да се молитва изостави како би се после тешког дана одмарало пола сата дуже.	Коначна одлука да се те вечери не моли, него да се оде на спавање и добро наспава.	Изоставио је молитву. (Пошао је да спава. Успут је сео пред телевизор. До три ујутру гледао је акциони филм. Ујутру није имао снаге за молитву)...

* Шему развоја страсти разрадили су готово истовремено (IV век), на Истоку Евагрије Понтијски, а на Западу Јован Касијан Римљанин.

Коренске страсти (стабла из корена страсти - самољубља)*

	Среброљубље	Славољубље	Сластољубље
Подела по апостолу Јовану: „Јер све што је у свету: похота телесна, и похота очију, и надменост живљења, није од Оца, него је од света.“ (1 Јн 2, 16).	Похота очију (користољубље) Такав човек је или користољубив, или грамзив, или шкрт, и само под снажним утицајем таштине може волети раскош и сјај.	Надменост живљења (самоузношење) Такав човек жуди за чашћу и славом када има снажан карактер; лицемеран је и ташт када је слаб душом; дрзак, својеглав, надмен и склон оговарању када је ниског карактера.	Похота телесна (љубав према уживањима, чулност) Колико има добара на земљи и потреба у његовом телу, толико има области пуних уживања за онога ко се предао чулности.
По настанку и развоју (осам страсти)	Среброљубље	Гнев, туга, униније (чамотиња), таштина, гордост	Стомакоугађање, блуд
Према трима деловима душе	Потиче из жељног дела	Потиче из разумног дела	Потиче из раздражајног дела
Према узрасту (св. Григорије Палама)**	Доба одојчета	Детињство	Младост
Лек	Нестицање	Смиреноумље	Уздржање

* Треба имати у виду да међу страстима не постоје непробојне преграде: свака страст је тесно повезана са другима.

** Добротољубље, том 5.

Подела страсти према настанку и развоју

	1. Стомакоугађање	2. Блуд	3. Среброљубље	4. Гнев	5. Туга	6. Униније (чамотиња)	7. Таштина	8. Гордост
Ланац повезаности	Корен страсти које следе.	Отац среброљубља.	Мајка гнева и туге.	Отац туге.	Мајка унинија (чамотиње).	Пород туге и таштине.	Из прекомерне таштине рађа се гордост.	Крајњи степен и извор страсти, корен зла.
Одређење	Страсна везаност за укусну и обилну храну.	Страсна везаност за телесну греховну жељу, у помислима или самом делу.	Тежња ка гомилању богатства.	Губитак душевне равнотеже.	Греховна жалост (изазвана спољашњим узроком).	Осећање унутрашњег незадовољства и празнине (проистекло из унутрашњег стања).	Страсна везаност за испразну људску славу, љубав према почастима.	Претерано високо мишљење о себи и презир према другима; надменост, охолост, уображеност.
Врсте	1) Једење пре одређеног времена. 2) Преједање. 3) Сластољубље.	1) Блуд. 2) Прељуба. 3) Полне изопачености. 4) Блуд у помислима.	1) Похлепа - страст за поседовањем. 2) Шкртост - страст за задржавањем. Похлепа жели да зграби туђе, шкртост се боји да да своје.	1) Унутрашњи - узнемиреност, раздраженост. 2) Спољашњи. 3) Злопамћење (осветољубивост, увређеност).	1) Туга због штете, губитака, неиспуњења. 2) Због бојазни, страха и брига. 3) Због претходног гнева.	1) Униније (чамотиња) које тера у сан: лењост. 2) Униније (чамотиња, досада) које тера из куће у потрагу за дружењем и забавом.	1) Узношење због телесних преимућстава, дарова и видљивих ствари. 2) Узношење због духовних подвига.	1) Презир према ближњима. 2) Приписивање свих добрих дела себи.
Особености испољавања	У испољавања стомакоугађања спадају пијанство, наркоманија и пушење.	Страсти блуда подложни су људи свих узраста.	Похлепа може попримити облик предузетништва, колекционарства или крађе. Споља може личити на штедљивост.	Узрок гнева обично је незадовољеност неке страсти.	1) Осећање жалости и душевне горчине. 2) Неспокојство. Чешће се испољава у души човека дубоко везаног за земаљско.	Сагоревање, ужурбаност, расејаност у молитви. Крајњи степен унинија (чамотиње) јесу очајање и самоубиство.	Жудња за признањем и похвалама. Таштина прати све врлине.	Увређеност, самољубље, непопустљивост, тражење правде, самооправдавање, роптање, користољубив однос према Богу, Цркви и људима, самовоља, себичност, одсуство великодушности.
Благодатни позив (замисао)	Храњење са Дрвета живота. Јн 6, 48.	Љубав и једномислије у Богу. Пост 2, 18.	Човекова брига о свету и његово обрађивање. Пост 1, 28.	Ревност за Бога, која проистиче из бригае о свету. Јн 2, 17.	Човеково стваралачко деловање. 1 Кор 3, 9.	Плодови људског труда. Јн 15, 5.	Освећење плодова рада, прослављање Бога својим делима. Мт 6, 9.	Стицање достојанства које је Бог заповедио, обожење. Јн 17, 21.
Природна човекова потреба после грехопада	Исхрана	Размножавање	Преживљавање у палом свету	Праведни гнев	Неопходност рада	Изградња цивилизације		
Коју заповест страст нарушава	„Али пазите на себе да срца ваша не отежају преједањем и пијанством...” Лк 21, 34.	„Бежите од блуда. ...а који блуднични своме телу греши.“ 1 Кор 6, 18.	„Не будите среброљубиви, будите задовољни оним што имате...” Јев 13, 5.	„...да ће сваки који се гневи на брата свога ни за што, бити крив суду...” Мт 5, 22.	„А кад га Исус виде да постаде жалостан, рече: Како је тешко онима који имају богатство ући у Царство Божије!” Лк 18, 24.	„...треба свагда да се моле, и да не клону...” Лк 18, 1.	„...не буди као лицемери...” Мт 6, 5.	„Охолост долази пред погибао, и поносит дух пред пропаст.“ Прич 16, 18.
Свето Писмо о страсти	Сир 37, 30-34.	Мт 5, 28.31-32; 1 Кор 6, 9-10.	Лк 12, 15-22; Мк 10, 23-24; 1 Тим 6, 6-10.17-19.	Мт 5, 21-22; Проп 7, 9; Јак 1, 20; Еф 4, 26.	2 Кор 7, 9-10.	Пс 41, 6.	Мт 6, 1.5.16.	Јак 4, 6; 1 Кор 13, 4; Дан 4, 34; Јер 50, 31-33.
Средства борбе	1) Држање постова. 2) Једење само у одређено време. 3) Завршавање оброка пре ситости. 4) Једноставна храна. 5) Уздржавање од алкохола. 6) Хранити се, а не сладити се.	1) Уздржавање од сувишне хране, вина и сна. Уздржавање језика. 2) Физички рад. 3) Исповест. 4) Молитва против блудних помисли. 5) Читање Светог Писма.	1) Милостиња. 2) Јачање вере у Промисао Божији. 3) Сећање на смрт.	1) Уздржање у храни. 2) Ћутање уста када је срце узнемирено. 3) Тражење опроштаја од оних које смо увредили. 4) Молитва за онога ко нас је увредио.	1) Молитва са сузама. 2) Милосрђе. 3) Мржња према свету. 4) Размишљање о будућим добрима и блаженству у рају. 5) Прихватање свега што се догађа као Божијег дара. 6) Славословљење Бога.	1) Рад. 2) Усрдност у молитви и сваком добром делу. Развијање навике да приморавамо себе на добро. 3) Трпљење. 4) Дневни распоред. 5) Сећање на смрт. 6) Избегавати сувишне информације. 7) Клонити се беспосличара.	1) Не обраћати пажњу на похвале. 2) Неповерење у сопствене врлине. 3) Тежња да се не истичемо пред другима. 4) Скромност у говору и одевању. 5) Самопосрамљивање, скрушеност због грехова. 6) Ћутање.	1) Сећање на своје грехе и на смрт, размишљање о Божијим добротинствима, све до страдања и смрти на крсту. 2) Самоукоревање. 3) Тражење опроштаја или помоћи од других људи. 4) Молитва за све, чак и најједноставније потребе. 5) Приписивање свих добрих дела Богу. 6) Послушност духовнику.
Неке особености борбе	Потребна је постепеност. Пост треба да буде у тајности.	Треба избегавати сладострасне утиске.	Давање милостиње захтева постепено стицање навике и тајност.	Потребно је развијати трпљење.	Захвалне молитве.	Корисно је читање житија подвижника.	Треба поредити себе са ликом човека који нам је показао Христос.	У лечењу крајњих степена гордости може помоћи тежак физички рад.
Врлина	Уздржање	Целомудреност	Нестицање	Кротост	Нада	Трезвеност	Смирење	Љубав